

YHTEISEN KALASTUSPOLITIIKAN KANSALLINEN VALVONTASTRATEGIA 2021–2027

Yhteisen kalastuspolitiikan valvonnalla ja neuvonnalla varmistetaan, että kalatalouden toimijat käyttävät kalavaroja vastuullisesti. Vastuullisella toiminnalla turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto sekä edistetään vesiluonnon monimuotoisuutta ja suojelua.

Muuttuva toimintaympäristö

Yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) valvonta kuuluu Euroopan unionin toimivaltaan ja Suomen ja Ahvenanmaan on noudatettava kaikkia jäsenmaita suoraan sitovia normeja. Puutteet toimeenpanossa heijastuvat Euroopan komission lisääntyneinä auditointeina ja tietopyyntöinä, joihin keskittyminen vähentää voimavaroja valvonnan ydintehtävistä.

Kalatalousala keskittyy. Keskittyminen johtaa harvalukuisempiin ja ammattimaisemmin toimiviin yrityksiin. Kehitys saattaa helpottaa kustannustehokkaan valvonnan järjestämistä. Elinkeinojen omien tietojärjestelmien kehittyminen tukee valvonnan toteuttamista kaupan ja jalostuksen yrityksissä. Julkisesti rahoitetun satamaverkoston ylläpito on tulevaisuudessa entistä vaikeampaa, mutta myös elinkeinojen oma kehitys johtanee siihen, että kalansaaliiden purkamiset keskittyvät tulevaisuudessa entistä harvempiin satamiin. Samalla kun alan keskittyminen voi edistää kustannustehokkaan valvonnan järjestämistä, siihen liittyy myös riskien kasvaminen. Nykyaikaisessa valvonnassa riskien tunnistaminen ja valvonnan pääpainon kohdistaminen korkean riskin kohteisiin on avainasemassa resurssien tehokkaan käytön kannalta.

Vastuiden mahdollinen lisääntyminen vapaa-ajankalastuksen valvonnassa ja muiden toimialojen tehtävissä asettaa valvontaviranomaisille uusia haasteita. Tulevaisuuteen liittyy epävarmuuksia myös kalastusmahdollisuuksien kehittymisen suhteen; muutokset ilmastossa vaikuttavat avovesikauden pituuteen, myrskyisyyteen, lajikoostumukseen ja kalastusalueisiin; yhteiskunnalliset muutokset heijastuvat vesien käyttöön, elämäntapoihin ja arvoihin. Nämä trendit muovaavat myös YKP-valvonnan roolia tulevaisuudessa.

Tulevaisuuden muutokset lisäävät todennäköisesti valvonnalle kohdistuvia vaatimuksia ja uhkaavat resurssien riittävyyttä YKP-valvonnan ydintehtävissä. Digitalisaation ja muun teknologian mahdollisuuksien hyödyntäminen on tärkeää monimutkaistuvassa tehtäväkentässä. Teknologia on yhä helpommin sovellettavissa valvontaan ja nykyään hyödynnetään jo mm. lennokeita ja satelliittivalvontaa. Laajemminkin teknologia ja automatisaatio sekä elinkeinossa että hallinnossa voi vapauttaa resursseja, mutta vaatii toisaalta uudenlaisia resursseja ja osaamista.

Lainsäädännön monimutkaistuessa valvonnassa tarvitaan neuvovaa otetta. Myös tiedottamisen merkitys kasvaa. Kasvava tiedon määrä ja lisääntyvät viestintäkanavat edellyttävät, että tiedottamisen on oltava aiempaa suunnitelmallisempaa.

Yhteisen kalastuspolitiikan valvonnan visio

- *Kalatalouden toimijat tuntevat säännöt, ymmärtävät niiden merkityksen ja noudattavat niitä.*
- *Viranomaisilla on toimiva riskianalyyysjärjestelmä, jonka avulla tunnistetaan ne toiminnot, joissa sääntöjen rikkomisen riski on korkea.*
- *Valvontaa toteutetaan tehokkaasti viranomaisten saumattomana yhteistyönä.*
- *Digitaaliset työkalut ja kehittyvä valvontateknologia ovat vakiintuneet käyttöön.*
- *Seuraamukset sääntöjen rikkomisesta ovat vaikuttavia ja ne määrätään oikea-aikaisesti.*

Strategiset tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet

Valvonnan johtavana lähtökohtana on velvoite panna Euroopan unionin lainsäädäntö Suomessa täysimääräisesti täytäntöön.

1. Valvonta on suunnitelmallista ja koordinoitua

- Laaditaan monivuotinen valvontaohjelma ja vuosisuunnitelmat valvontaviranomaisten yhteistyössä.
- Valvontaa tehdään ensisijaisesti riskiperusteisesti mutta myös satunnaistarkastuksina.
- Analysoidaan seuraamusmenettelyä ja parannetaan sen toimivuutta.
- Valvonta on tasapuolista ja neuvonta tavoittaa kaikki toimijat.
- Varaudutaan suurten purkamisten keskittymiseen sellaisiin satamiin, jotka on varustettu hyvillä punnitus- ja valvontajärjestelmillä.
- Rajavartiolaitoksen asema vahvistuu myös itsenäisenä kalastuksenvalvojana.
- Varaudutaan vapaa-ajankalastuksen YKP-valvonnan tehostamiseen sekä määritetään eri toimijoiden vastuut.

2. Ylläpidetään joustavaa yhteistyötä viranomaisten kesken

- Lisätään eri viranomaisten yhteistyössä tehtävää suunnittelua niin työnjaon selkeyttämiseksi kuin yhteistoimintaoperaatioiden toteuttamiseksi.
- Merivalvonnassa käytetään ensisijaisesti Rajavartiolaitoksen aluskapasiteettia, joka soveltuu operaatioihin niin avomerellä kuin matalissa rannikkovesissä. Arvioidaan erityisesti ELY-keskuksen kaluston hankintaa ja ylläpitoa verraten kustannuksia ja hyötyjä.
- Toteutetaan yhteisvalvontaoperaatioita myös niiden viranomaisten kanssa, joilla ei ole itsenäistä toimivaltaa YKP-valvonnassa.
- Kehitetään yhteistyötä muiden Itämeren maiden kanssa, etenkin Ruotsi ja Viro.

3. Parannetaan valvontaviranomaisten osaamista

- Lisätään Rajavartiolaitoksen YKP-koulutusta.
- Järjestetään kalastuksenvalvonnan koulutuspäivät vuosittain.
- Valmennetaan kunnallisista elintarvikevalvontaviranomaisista ammattitaitoiset jäljitettävyystvaatimusten tarkastajat.
- Toteutetaan erityisesti ELY-keskuksen rekrytoinnit osaamisen monipuolistamista painottaen.

4. Teknologinen kehitys ja digitalisaatio hyödynnetään monipuolisesti

- Kehitetään, pilotoidaan ja otetaan käyttöön esimerkiksi punnituksiin ja etävalvontaan soveltuvia teknisiä ratkaisuja, jotka tehostavat valvontaa tai vähentävät ihmistyön tarvetta.
- Kehitetään toimijoiden ja viranomaisten raportointiin sähköisiä sovelluksia ja luovutaan paperisten ilmoitusten käytöstä. Tuetaan toimijoiden laitehankintoja ja järjestetään heille käytön tuki.
- Valvonnan työkalut suunnitellaan mahdollisuuksien mukaan niin, että ne hyödyttävät myös toimijoita.
- Tietojärjestelmien kehitystyössä uudistetaan ilmoitussovellukset ja tarkastusraportointi linkaarisuunnitelman mukaisesti, tehostetaan ja automatisoidaan tietojen analysointia ja riskienhallintaa sekä parannetaan seuraamusjärjestelmän käytettävyyttä. Toteutetaan EU-lainsäädännön uusien vaatimusten edellyttämät tietojärjestelmät.
- Kalastuksenvalvojille kehitetään toimivat mobiilisovellukset kentällä tehtävän työn tehostamiseksi.

5. Viestitään aktiivisesti

- Viestitään suurelle yleisölle ja päätöksentekijöille YKP-valvonnan roolista vesiluonnonvarojen kestäväen käytön turvaamisessa ja kotimaisen kalan saatavuuden varmistamisessa.
- Tiedotetaan oikea-aikaisesti toimijoille tulevista muutoksista lainsäädännössä.
- Viestitään yhteisen kalastuspolitiikan kokonaisuudesta ja tuodaan myös esiin, että jäsenmaan oikeus EU-tukiin edellyttää YKP:n sääntöjen tehokasta noudattamista.
- Käytetään viestintäkanavia monipuolisesti ja koordinoitusti: mm. tiedotteet, blogit, tiedotus- ja koulutusilaisuudet, valvontaviranomaisten Internet-sivut, paikalliset toimintaryhmät, elinkeinon järjestöt ja julkaisut.

Strategian toimeenpano ja seuranta

Strategian toteuttamisessa käytetään valvonnan ohjelmia ja suunnitelmia, esim. valvonnan vuosisuunnitelmat, sekä erilaisia koulutus- ja viestintätoimia. Strategian toimeenpanon edistymistä seurataan kunkin tavoitteen ja toimenpiteen osalta erikseen. Strategian toimeenpanoa arvioidaan vuosittain YKP-valvonnan ohjausryhmässä.